

WWW.UNI.NS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Предплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учители са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор.

Бр. 9. У Сомбору 15. Септембра 1891. Год. XXIII.

ИЗ ДНЕВНИКА ЈЕДНОГ УЧИТЕЉА.

Било ми је двадесет година, када се озбиљни управитељ учитељске школе одушевљеним а дивним говором опростио од нас — својих ученика. У рукама нам већ беше учитељска сведоџба или као што смо је ми звали „дипломом.“ За тим нам је дао очински савет за будући нам живот па се разидосмо на све четир стране.

Како сам се осећао са учитељском дипломом у руци; та ми хинески цар није од мене бољи био. Као да ми се врата рајска отварају тако бејаш срећан, а оно управо отварају се врата на 13. школи, школи живота а са ученицима. Бејаш сиромах, као црквени миси, али то није ништа чинило. Ипак сам се богатим осећао; јер сам знао, да сам свршен човек, који сам способан, не само да по сухој прози заслужујем кору хлеба, него и да користим својој домовини, цркви и човечанству. Дипломиран сам учитељ а широко ми се поље отворило широм домовине лене, где говоре и осећају као и ја. Могао сам конветовати куда год хоћу, где год беше отворено место.

Груд ми се надимала од светог одушевљења: подићи, унапредити народну наставу, служити великој идеји човечанске образованости, радити у школи и ван ове свуда, где год се само може за народ, за децу мога народа, борити се за лепцу будућност, за просвету драге ми домовине.

Како ћу живети? Да ли ће ми бити довољан минимум плате на покриће којих потреба? Овим животњим питањем несам се бавио. Несам помишљао на неприлике, које ми могу сметати, несам помишљао, да ће ме можда криво разумети, криво схватити моју жељу. Држао сам, „око је душино зрцало“ па ће ми из очију прочитати чистоћу мојих тежња....

Искусно сам, да је у свету, којега сам ја идеално замислио, много друкчије, но што сам мислио. Искусно сам, да ме је

диплома једино за то оспособила, да могу даље учити. Па и при изборима се толико пута слабо пита, да ли је учитељ са одликом оспособљен или не? Него се више пита, шта је до сад радио! Како је делао на пољу политике, како поје у цркви? Више пута имао сам неприлика, више пута су устали против мене племенитим и неплеменитим оружјем, али ја клонуо несам. Срећа за мене беше, што сам чврсте воље и необична стрљења, што и својој браћи и сестрама најтоплије препоручујем. Тако бејаш чврст као стене, о коју се бесни вали воље појединаца силовито одбијали. Време, искуство дало је увек мени за право а то ми беше права наслада и најдрагоценија награда.

*

187* после тринаеста узалудна компетовања позван будем за помоћна учитеља старом неком учитељу. У дужност ми је снадало да предајем све предмете у мешовитој шесторазредној школи и да суботом на вечерње а недељом и празницима и јутрење и богослужење децу водим и држим једну певницу.

Дођем. Шеф ми неки добродушни старац, срдечно ме је примио. Годно ми је предусретај, у толико пре, што ми је ово место управо прибежиште; јер где год сам компетовао свуд ме одбише а ово да не добих морао бих ићи у војнике на три године.

Кад смо се већ мало упознали паравно, да сам се разбирао за школске прилике. Има ли учила? Да ли се држе школских закона? Да ли деца полазе уредно школу?

Шеф ме у кратко с свему извести. Учила нема. Закон се поштује, али се не извршује. Школа се обично отвара 1. септембра, али се отпочиње управо почетком новембра. Ко иде, иде, ко не иде, тај и не зна. Та и нетреба то бам тако на длаку узети и онако не ће бити владике. Доста је да знају: „Кад киша пада не стој под олуком, јер ће ти киша за врат падати!“

Растужио сам се слушајући старчево признање. Та ово је права Азија, помислим у себи. Почнем да мислим, како би се то могло поправити? Да је ужасно стање, тз видим.

Бадава и диплома, бадава и онтри погмеди — бар сам држао, да су таки, — али не нађок добра савета. Мислио сам, да се на старца обратим за савет, али шта би помогли његови застарели погори.

Са свим нерасположен пођем у своју собу да даље размислим, шта да се ради; јер по што по то хтедох поправити положај

www.um.edu.rs После дужег размишљања дошао сам на ту мисао да мирно, полако и неприметно реформишем старо стање. Одушевљење и воља даваше ми већа полета.

Свану недеља. Свршио сам службу објавио сам — такав је био обичај — школском одбору, да сам отпочео школу. После службе се прикажем члановима школског одбора.

У школи сам. Обазрем се по њој и нађем дугачак ваљда подруг метра штап положен на екамији. Дворана беше окречена. Те је мало и загладило доста јадно стање зидова. Погледам у столни ковчежић, овај беше празан. За тим сам стао размишљати шта бих могао унести у школу, чиме бих колико, толико испунити доста жалосну а празну дворану. Понамештам мане, које сам сâм цртао. Баш ничега не беше; по помислих у себи, ако нема биће. Молићу школски одбор, на ће набавити; ако не набави сâм ћу направити, истина много треба: мане, рачунаљка итд.

Понесем молбу зарад учила. С најлепшим педагошким мотивима заступао сам потребу учила. Тако су ми уверљиви били докази, да сам већ хтео и сâм без школског одбора брзојавно наручити, сва учила за моју школу. Хе, тако ја, ал друкчије славни школски одбор. Одговореше ми: „И ми док смо ишли у школу, не смо тих сиграчака (т. ј. учила) ни видели, па шта нам фали, ето Јова Туторов је ешкут (заклетник) а шта ће нам мана, ми смо и без ње научили „земљописаније“ тако, да се још и дан данас сећамо. А да би ме још боље уверили написаше у одговору читав неки „увод“ у земљописаније,“ што је један од њих, као што веле, на памет говорио.

Тиме је моја молба са свима оним јаким доказима до ноге потучена. Да ли ћу ја узети на знање њихов одговор или не, нико се није за то бринуо. Није ми ништа друго остало, него да сâм радим, цртам, дељем на да на брзу руку зготовим, што је најпотребније. Али сам и израдио. И данас су још у животу, па су се и дичили њима; јер су ми написали труд.

Време је пописа. Да би било све у реду замолим старца т. ј. мог принципала, да буде тако добар, те да ми даде унутетва у том погледу. Поштовао сам старе практичаре па сам се и надао, да ће ми дати мудре савете.

— С драге воље — рече стари, хајд прве ћу ја примати, па ће онда већ ићи.

Помислим добро ће ићи.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Освануо је и тај велики дан, први дан уписивања и једва сам чекао да уђе који новајлија. Прошле ноћи дуго сам штудирао психологију па сам чак и сањао своје новајлије. Хтео сам, да им у душу завирим, да им мисли погодим, да им сазнам душевне способности, добре и рђаве им склоности, да им из очију жеље читам, те да према томе удесим рад.

Кад сам ступио у јаван живок видео сам како мало користи имам од дипломе. После сам некусно, да ће ми највише помоћи још психологија и бодра пажња, благи, пријатељски и примамљиви начин.

Ево нам првог новајлије. Глават несташко, али и бојажљив; по при свем том гурао је испред себе све што му сметаше. Ни пошто не хтеде ући у „учитељеву собу.“ Водила га је мати, или боље рећи вукла га је свом снагом, по старом обичају. Скоро се хтедох продерати на таку матер, али се уздржах, чекао сам да чујем, шта ће рећи стари.

— Добар дан желим господар-учо! Ево сам вам довела овог штрапгова, туците га молим вас; јер је врло неваљао, ето и сад сам га једва примамила да се сиђе с дрвета.

— Како се зове? — повикне мој принципал, тако јако, да сам се и сâм тргао.

— Пера Милић — рече бојажљиво.

— Но па за то! А шта ти цуњани по дрвету, ха? Та само нека те носи хандрак тамо, па ћу ти ја већ дати. Од сад си ђак, добро се владај; јер иначе — ево ти нови господин, он ће те већ научити ламети.

Дете ме бојажљиво са стране погледа, беше јако невесео, али кад ме у лице погледа — а трудио сам се, да се покажем што веселији и доброћуднији, да бих му улио поверења — па кад не виде ону општрину или управо злоћу, него као неког свог рођака, пријатеља; тада се разгали.

Узнем га за руку и поведем у школу. Ходите овамо, речем жени, требаће, да ми по гдешто кажете. Благо нештам дете. Питао сам га сад ово, сад оно, па о кући о обичајима, о играма. Улио сам му поверење па сам видео, како му је годно души овај пријатељски начин. Како су за мене сви били нови то сам са свима тако поступио.

Са блага понашања и очинске љубави *завољеше ме.* *Заво-*

лето ме; јер и ја сам њих волео. Средство за дисциплину — лековац — бацио сам; јер ми није требао.

Увек су ме слушали и пазили; а и ја сам називао да говорим тако како ће мој говор *утицати не само на разум, него и на срце.*

Чак и они се привикли на школу, који су иначе бегали. Ретко је кад когод изостао.

Хе, али ту је много што шта било у помоћи, беше и лонте и шећера и свега, само да не изостају.

Али где је среће, ту је и несреће.

Родитељи не имађаху од деце никакве користи. Нису хтели изостати од школе ма им претили, ма им леним говорили. Због тога се ердише родитељи на ме, те ме туже проти говорећи му, како сам децу одстранио од родитеља, како су ненослушна, како гуњбају и да их учим да се лонте играју, па да се и сâм с њима подетим итд. Тужбу су тајно зготовили, тако да ја ни помишљао несам, шта ми се спрема.

Прота, на бога, беше пријатељ и школи и учитељима. Те у место да ме опомене а он ми пошље ту тужбу и похвали ми начин. Само ми пријатељски вели, да пуштам старије да мало помажу и код куће па ће се већ смирити духови.

Сутра дан заповедим, да старији мушкарци и девојке дођу раније у школу, да би их могао раније пустити кући, како би родитељима помагати могли.

Имао је право прота: духови се утишали.

Тачност похађања школе беше ван очекивања тако, да је за читаву годину дана на 1 ученика дошло 4—5 изостајања по по дана.

Прву намеру, да уредим тачно похађање школе, постигао сам, а после испита, који је испео на онђе задовољство уживао сам задовољно радост и благодат великог одмора.

(Свршиће се.)

СЕДНИЦА СРБ. НАРОДНОГ ШКОЛСКОГ САВЕТА држана у Карловцима 22. и 23. Августа 1891.

Ова је седница држана под председавањем Његове Светости Патријарха Георгија Бранковића. Присутни су били у њој првога дана сви чланови, осим Теофила Димића, а другога дана био је и он. Реферисао је Н. Ђ. Вукићевић пр. заменик главног школског

референта, а дужност перовође одиравао је Др. Исидор Ћирић патријаршески и народни главни тајник.

Најпре су прочитани припевши одисси В. Кр. Угар. Министарства за богочаст и ваставу и В. Кр. Хрв. Слав. Далматинске земаљске владе.

На питања В. кр. угар. Министарства у погледу наставе у гимнастици у срб. учитељској школи Сомборској, одговорено је да се настава држи у јесење и летње време у отвореној на то одређеној просторији за гимнастику удешеној, и то седмично један час за мушке а један час за женске. Зими се учи у школи теорија гимнастике. Учитељ гимнастике је Александар Деметровић оспособљење своје у тој струци добио је у Држђанима.

Исто Министарство препоручује за учитељске и народне школе лист: вођарски под насловом: „*Gyümöles kertész*“. Излази у Будапешти. Цена годишње 1 фор.

Вис. кр. хрватска земаљска влада у Загребу изјављује, да ће се по исправци и допуни Читанка уједанпут објавити одобрење и већ одобрених срб. и славенских школских књига, као што су ново издање Србског и Славенског Буквара и прве Читанке. (Издање А. Пајевића у Ш. Саду).

Иста Висока Влада доставља Шк. Савету на уредовање потраживање Матића и других из Бингуле да им се даде заклада покојне Катарине Папулиће у Пригу у руковање; пошто је та заклада вероисповедне природе.

Предмет овај уступљен је Архидијецезалном Школском Одбору на надлежно уредовање.

Иста висока влада јавља, да је наређен катихета за римокатоличку младеж, која се учи у учитељској школи горњокарловачкој и да је поглаварство града Г. Карловца позвано, да томе катихети награду даде, од чега ће зависити даље примање римокатоличке младежи у исту школу.

Под једним Висока кр. земаљска влада у Загребу умољава Ш. Савет да предлог о устројству србске автономне учитељске школе у Карловцу у смислу земаљског закона од 31. Листопада 1888. још пре почетка идуче школске године србском народном црквеном Сабору на решење поднети постара се.

Решено: Управу учитељске школе у Карловцу поново позвати, да до 1. Октобра о. г. предлог о преустројству исте школе овамо поднети има.

Високославни Саборски Одбор извешћује, да је удовици покојног професора Исидора Стојковића из клиричког фонда исплаћена посмртна одплатина у износу тромесечне плате покојникове. Уједно јавља, да је наређење Школ. Савета у обзиру суплирања упражњене катедре у учитељској школи Сомборској узето на знање.

Архијерејски Школски Одбор извештава, да је општина Борово принуђена била пре 4 године своју школу у комуналну претворити, но да она жели и сада да јој се школа вероисповедна поврати. — Услед тога упућен је А. Ш. Одбор, да преко пр. гл. школ. референта православну црквену општину у Борову упути, на који ће начин она, у смислу главе шесте кр. земаљског Хрватско-Слав.-Далм. закона од 31. Листопада 1888. своју вероисповедну школу повратити моћи.

На извештај епарх. школ. Одбора у Темишвару о слабом успеху у србском језику на гимназији Бечкеречкој закључено је посредовати код в. кр. Министарства да се за учитеље србског језика на државним гимназијама у Угарској постављају особе, које имају особљење за ту катедру.

Црквена општина у Г. Карловцу позвана је да о свом тропнику има сваке године оправљати и у добром стању држати просторије учитељске школе и поправљати школски намештај; јер само под тим условљем моћи ће се тамо учитељска школа оставити.

Протест Милића Живића и других из Срб. Чанада против избора неких чланова тамошњег црквеног и школског одбора као неосновап одбијен је. Исто је тако одбијен и протест неких Чанађана против избора Јулијане Балашевићеве за тамошњу учитељицу, а иста је учитељица у звању свом потврђена, и наређено је, да јој се декрет изда.

Прочитани су и на знање узети Извештаји о учитељским школама у Сомбору и у Г. Карловцу, као и о испитима за особљење држаним у Јунију и Јулију ове године у те две школе.

На место покојног професора Исидора Стојковића изабран је Димитрије Калић наставник више девојачке школе у Новом Саду за професора србског језика, стилистике и књижевности, као и земљописа и Историје на учитељској школи у Сомбору.

На његово место, као и на још једно овом приликом по потреби успостављено место синомоћног учитеља на вишој девојачкој школи у Н. Саду отворен је стечај.

У след извештаја Е. Ш. Одбора Бачког, о делању Преч. г.

www.unilib.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Јована Бороте и г. Васе Пушићка за време суспензије г. Ст. В. Поповића референта, закључено је преч. г. Ј. Бороти проти Ст. Бечејском за равностно прегледање свију школа србских у Бачкој, изјавио топло признање Школ. Савета, а г. Васи Пушићку за посао око предходног уређивања Архиве Е. Ш. Одбора Бачког, из задржане плате г. Ст. В. Поповића издати награду у износу 250 ф.

Милан Стојшић пр. професор мађарског језика у учитељској школи Сомборској подноси сведочанство своје о оспособљењу за професора историје и земљописа издато од пенитне комисије у средњој учитељској школи државној у Будиму. Прочитано и узето на повољно знање.

Исти професор непосредно подноси молбу да се његова плата и положај на учитељској школи тој изједначи са платама и положајем четворице редовних професора исте школе. Упутити молитеља, да своју молбу преко управе учитељске школе овамо поднесе, која ће у своје време званично молбу ту спровести са разлозима из којих је остварење њено оправдано.

Од професорског збора србске учитељске школе Сомборске поднесени предлог за преустројевање исте школе прочитан је и подиће се в. срб. народном Сабору с препоруком. По томе предлогу имају се одделити при настави приправнице од приправника и установити два педагогијска течаја један за учитеље а други за учитељице, оба са 4 разреда. (Види Ш. Л. бр. 7. и 8.).

На предлог Е. Ш. Одбора темнишварског издати су декрети: Славку Лаковићу за учитеља и госпођи Јулијани Влаховића рођењој Бркићевој за учитељицу у В. Кикинди; Богдану Свирчевићу и Паити Јовановићу за учитеље у В. Бечкереку, Зорки Мајнској за учитељицу у Оросламошу.

Никола Шумоња изабрани и од сепарх. школ. одбора у Г. Карловцу одобрени учитељ срб. нар. школе и вештбаонице у Г. Карловцу потврђен је у истом звању и наређено је да му се декрет изда; Владимиру Торђанском има се издати декрет за учитеља у Беодри, а Зорки Рашковићевој за учитељицу у Ст. Ђурђу на Бечеју.

На извештај Е. Ш. Одбора Бачког о избору учитеља и учитељице у Ст. Паланци издају се декрети Ђорђу Јовандићу за учитеља и Љубици Коњовићевој за учитељицу у Старој Паланци.

Исто тако наређено је, да се Аркадију Павловићу учитељу у Ст. Керу декрет учитељски изда.

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

На званични предлог управе учитељске школе у Сомбору решено је, да се у смислу превизије кр. уредбе школске од 1872. професору исте школе г. Димитрију Петровићу после двадесетогодишње ревностне професорске службе у истом заводу од 1. Октобра о. г. четврта квинквенална повишица годишње у износу од 100 фор. издаје; ради чега је умољен Високосл. Саборски Одбор, да ово издавање код благајне народних фондова у течај ставити нареди.

На молбу Димитрија Петровића професора србске учитељске школе Сомборске дозвољава се кћери његовој Вјери Петровићевој свршеној одличној ученици четвртог разреда више девојачке школе, која је први приправнички разред 1890/1. школске године приватно учила, да може испит из истога разреда приватно положити и по том у други приправнички разред за редовну ученицу уписати се.

На извештај Е. Ш. Одбора Темнишварског у погледу субституисања по нужди учитељског места у Станчеву са неспособним учитељем Ђ. М. наређено је да се иети, у смислу захтева В. кр. Угар. Министарства за богочаст и наставу, као неспособљен, с места има уклонити, и да се има стечај на поменуто учитељско место расписати.

На молбу Ђорђа Прерадовића свршеног приправника и пр. учитеља у Путици, дозвољава му се, да може испит за учитељско оспособљење у горњокарловачкој учитељској школи пред испитном комисијом у Јулију 1892. године положити.

Православна црквена общтина у Митровици моли, да се у том месту уз припомоћ из народних фондова оснује србска православна виша девојачка школа обећавајући, да ће дати просторије за школу, сав намештај, огрев и учила, и да ће одмах приступити к оснивању фонда из кога би се по времену могла издржавати та школа. То исто моли црквена общтина у Земуну, изјављујући да она већ има фонд школски из којег би се један део на издржавање срб. више школе у Земуну обратити могао.

Заменик г.л. школ. референта упућује се да у обадвема общтинама развили све оно, што су поменуте общтине вољне на издржавање основати се имајућих виших девојачких школа трошити, као и остале услове за подизање тих школа нуждне, и о томе у своје време да извештај Школском Савету поднесе.

Молбеница госпође Јелене удовице покојнога професора Иси-

дора Стојковића ради мировине и подноре својој недораслој деци поднеће се високом срб. народном Сабору с топлом препоруком.

Између дванајест молитеља на упражњене две стипендије гимназијалне из закладе покојнога добротвора Атанасија Балле стављени су у тројну кандидацију. За прву стипендију кандидовати су на прво место Мартиновић отлични Сегедински гимназиста из В. С. Миклуша, на друго место Коњовић из Вуковара, а на треће Рацајић из Ст. Назове, обојица гимназисте у Ср. Карловцима. За другу стипендију кандидовани су на прво место Александар Јовановић гимназиста Новосадски родом из Петроварадина; на друго место Јосим Николић а на треће Марко Јаковљевић обојица гимназисте у Ср. Карловцима.

Петар Радуловић управитељ учитељске школе у Карловцу подноси своје штампано дело: „Дидактика и Методика за учитеље и учитељске приправнике (друго умножено издање). Наклада књижаре браће Јовановића у Панчеву 1891.“ с молбом, да се за школску књигу у учитељским школама србским прими.

На основу стручне оцене заменика гл. школ. референта ово друго умножено издање Дидактике и Методике, — (прво је издање у своје време одобрено било од Ш. Савета), прима се за учевну књигу у обе учитељске школе. О чему се има и висока кр. земаљска влада у Загребу, у смислу закона од 1888. ради поделе одобрења у краљевини Хрватске и Славоније, с препоруком известити.

На молбу књижаре Л. Јоцића у Новом Саду поднесена и њоме издана књига: „Неалтир на употребљеније в народних училишћих. У Н. Саду 1891. Цена 22 п. дозвољава се као најбоље и најљодније од свију досадашњи ове врсте издање, да се употребљује као школска књига у срб. нар. школама.

Рукопис Милеве Симићеве учитељице у вишој девојачкој школи у Н. Саду под насловом: „Кућарство“, према стручној оцени, одобрава се за школску књигу у вишим девојачким школама.

Предузет је обширни извештај истражне комисије изаслане у ствари Димитрије Долге суспендованог енарх. школског референта. Истражна комисија нашла је званична акта Е. Ш. Одбора у Темнишвару у реду, а Енархијски Школски Одбор у Вршцу дао је од своје стране званичну изјаву да је речени референт у поминутој дијецези све своје званичне дужности точно и уредно одржавао. Није се могло подпуно доказати ни то, да је речени референт од учитеља или од обштина мито примао или таково захтевао; имао

би само неке примљене предујмове вратити. Напротив доказано је, да је, понашање референта Долге после свршене последње учитељске скупштине у В. Кикинди у Августу 1889. неупутно и саблажњиво било. У след тога Школски Савет је закључно суспензију референта Долге и даље одржати, и целу дисциплинарну ствар његову предстојећем Високом Срб. Народном Сабору на решење поднети; пошто је истога референта Сабор изабрао, то му је Он и компетентан да суди.

Осим ових предмета решене су још многе друге ствари од мање важности, а седница је трајала два пуна дана, и држана је пре и после подне.

В.

ОПШТЕ ПРИМЕДБЕ О ДЕЧИЈЕМ ВАСПИТАЊУ.

Написао: **Младен Борђошки** свештеник.

(Свршетак).

При васпитању морамо најпре добро промислити, шта ћемо од деце захтевати, а што смо једанпут заповедили тога се треба држати и изискивати да се изврши. — У захтевању и заповедању треба да смо доследни. Ако оне особе које се са изображавањем деце занимају, разна мишљења и мњења, разне намере и основе имају и те разлике или неједнакости у присуству дечијем изјављујућу или се још у распу о томе унуштају; или ако која особа из оскудице правих основа час овако час онако поступа, т. ј. данас куди и казни што је јуче хвалила и наградила, данас велику строгост употребљује а сутра сүвише попусти; онда неможе васпитање до своје праве цјели доћи. У такима случајевима мора суђење детине на двоумље доћи, те се љуљати; дечије наклоности и намере свагда ће несталне остати, а оно лепо поверење што су на природан начин према својим родитељима и учитељима имала, мора све слабије постати и напоследку сасвим нестати.

Они, који децу васпитавају, треба да се међу собом споразуму, на сви сугласно и сложено да децу од зла одвраћају а на добро упућују. — Они треба један другог да потпомажу и један другоме на руку иду.

Петреба себи ласкати да ће лепе и добре намере брзо и наскоро добрим плодом уродити. Не може се захтевати да свако добро семе које у земљу бацимо, одма изникне и плод принесе. Посејано семе може дуго у земљи скривено лежати, као да је из-

умрло; али напоследку непрестано нега или неизчекивана каква окољност даје му нов живот, и награђује стриљење са надом обилне жетве. Исто тако савети и опомене при васпитавању морају се често понављати; — гдекоја рђава навика и гдекоја невристојност мора се стотину пута поправљати, док нешто од своје јачине не изгуби и доброј навизи места неучини.

Гдекоја добродетељ мора се често похвалити, док се у оној светлости непокаже која ће дечије срце дирнути и наклоност њихову придобити. Ум и осетљивост показују се гдекад тек касније али одма у такој снази која све пређашње залудне покушаје награђује.

Мудрост, добродетељ и страх божи, то су отличја која се без великог труда појавити немогу, јер она се морају дуго и тешко са глупошћу и грехом за господарство борити.

Ми треба сваку прилику да употребимо да ту победу олакшамо и ускоримо. Не треба се уморити, него ваља се са глупошћу и грехом тако дуго борити, до год ти наши противници не малакшу, али пред очима морамо свагда и то имати, да су године детињства и младости за сејање а не за жетву опредељене.

Ако нам што за руком неспадне, то треба да узрок тражимо у погрешном начину како ми ствар употребљујемо, и онда треба погрешке поправити чим их одкријемо, али то морамо тако zgodно учинити, да се та промена јако непримети и поверење наших млађих к нама да се ослаби. Ако нам наше намере за руком не испадну, то нас мора савест тешити, да смо све покушавали што нам је у снази стајало и да ће то ипак неку корист у будућности донети.

Докле год ми овде на земљи живимо, дотле смо непрестано у стању зашта и већбања. Ми овде неможемо никад рећи да смо тако мудри, добри, добродетелни и савесни као што би требали да будемо. Када ми покушавамо да децу умудримо, то ће мо ми сами сотим мудрији постати, када се трудимо да њу поправимо, поправљамо се и ми сами.

Неуредне жеље и страсти које ми код деце желимо умерити и ослабити, даће нам ново оружје да можемо те непријатељице у нама самима победити. И само оно наше уздржавање у говору и раду пред децом у многоме ће нас саме од преступа сачувати, а тим ћемо се и ми сами у добродетељном животу утврђивати.

Што ми сиочетка само из нужде и по потреби васпитања

чинимо, то ћемо после из наклоности и начела, из љубави према Богу и добродетељи чинити. Напослетку ако би наш труд без жељеног успеха остао, савест ће наша бити спокојна и ми ћемо са поуздањем моћи рећи да смо све оно чинили, што је требало да учинимо.

ИЗВЕШТАЈ

о српским вероисповедним школама старо-бечејским за 1890|1. ш. г.

(Наставак).

По закључку месн. учит. збора, и по усвојењу иитога закључка од стране Славног м. шк. Одбора, одређени су и одржани годишњи испити у месним српским вероисповедним школама по следећем распореду :

1. Други дан Духова у понедељак 10. јуна, од 3— $\frac{2}{4}$ 7 часова после подне, свршен је испит у селиштној школи код учитеља г. Стевана Перића. Деце је било уписано у школу: у I. р. 9 м. 9 ж. свега 18; у II. р. 5 м. 2 ж. св. 7; у III. р. 6 м. 5 ж. св. 11; и у IV. р. 8 м. 7 ж. св. 15, — свега у сва четири разреда 28 м. 23 ж. св. 51. — Од ових је остало до испита у школи: у I. р. 6 м. 6 ж. св. 12; у II. р. 3 м. 2 ж. св. 5; у III. р. 6 м. 4 ж. св. 10; а у IV. р. 8 м. 4 ж. св. 12, — свега 23 м. 16 ж. укупно 39 ученика. Изостало је у току године 5 м. 7 ж. св. 12 деце. Успех из наставних предмета био је оваки: у науци хришћанској, српском језику, црквено-славенском читању и разумевању, мађарском језику, природопису, земљопису, повесници и краснопису врло добар; а у рачуну, геометријском обликословљу, природословљу, науци о чувању здравља, цртању, појању и певању, и гимнастици добар.

2. У уторак 11. јуна од 8—11 часова пре подне био је испит у Ковинско-предградском I. и II. мешовитом разреду код учитеља г. Павла Дамјановића. Деце је било почетком године у I. р. 24 м. 14 ж. св. 38; у II. р. 25 м. 18 ж. св. 43, у оба разреда 49 м. 32 ж. укупно 81. — Остало до краја школе године у I. р. 23 м. 14 ж. св. 37; у II. р. 22 м. 13 ж. св. 35 ученика, укупно 45 м. 27 ж. св. 72. — Изостало је тецајем године 4 м. 5 ж. св. 9 ученика. Што се постигнутог успеха у настави тиче, успех је: у науци хришћанској, српском језику, цркв. слов. читању и разумевању, мађ. језику, рачуну са I. разредом, природопису, природословљу, науци о чувању здравља, земљопису (очигледној настави) и појању и певању врло добар; а у рачуну с II. разредом, краснопису и цртању добар.

3. Исти дан од 3—6 часова после подне обављен је испит у дољно-предградском I. и II. мешовитом разреду код учитеља г. Младена Поповића. Број деце је био уписан. у I. р. 32 м. 29 ж. св. 61; у II. р. 28 м. 17 ж. св. 45; у оба разреда 60 м. 46 ж. укупно 106 ученика. Од тога броја остало је до свршетка школе у I. р. 26 м. 26 ж. св. 52; у II. р. 26 м. 15 ж. св. 41; свега 52 м. 41 ж. укупно 93. У тецају године напустило школу 8 м. 5 ж. св. 13 деце. Успех у предаваним наставним предметима је: у мађарском

језику, очигледној настави, краснопису са II. разредом и појању с певањем врло добар; у науци хришћанској, српском језику, цркв. слов. читању и разумевању, краснопису с I. разредом и цртању добар; а у рачуну довољан.

4. У среду 12. јуна од 8—12 часова пре подне трајао је испит у III. разреду средишње школе код подписаног. Деце је прешло из нижег разреда 71 м. 32 ж. св. 103. Школеку годину навршило је 67 м. 26 ж. св. 93 деце, према томе је преко године изостало 4 м. 6 ж. св. 10 деце. — Како је учитељ ове школе уједно и местни шк. управитељ, то је славни м. шк. одбор изволео именовати за свога повереника при овом испиту благородног г. дра Ивана Виаховића адвоката и члана м. шк. одбора, који је и оцене сврху постигнутог успеха бележио. Из истих се увиђа, да је успех из свију наставних предмета врло добар био. На овом испиту беху изложене и ручне радње ученица II. и III. разреда, које је предавала учитељица ручног рада гђа Марија Жекића. Рад овај прегледао је госп. повереник са чланицама „Просветне задруге Срикиња“ и другим посетиоцима, и оценио га је оценом врло добро.

5. Тога истога дана тд 3— $\frac{3}{4}$, 6 часова после подне био је испит у I. разр. средишње школе код учитеља г. Јована Поповића. Уписало се беше 34 м. 28 ж. св. 62 деце. Остало је до краја године 30 м. 26 ж. св. 56 ученика. Изостало је 4 м. 2 ж. св. 6 деце. Успех у предаваним наставним предметима је: у науци хришћанској, мађ. језику, очигледној настави, и краснопису врло добар; у српском читању, рачуну, и појању и певању добар.

(Наставиће се).

ГРАМАТИЧНА НАСТАВА

у IV. разреду основне школе.

Разпознавање непрелазних и прелазних глагола.

Учитељ ће написати на табли ове реченице:

„Петар иде, птица лети, дете плаче, ја стојим.

Како једну од тих реченица напише, питаће: Које је у тој реченици подмет? које је прирок? каква је реч подмет? а каква је реч прирок? — На свако ово питање треба да ученици добро одговоре. Сад ће почети познавање непрелазни глагола овако: Кад Петар иде то значи да он сам собом иде, то јест он иде својим ногама; или кад птица лети, она лети сама собом, и та радња остаје у њој, а не прелази на други какав предмет, кад ја стојим, то ја сам собом радим, а радња моја не прелази на други предмет, тако и кад дете плаче, оно онда само собом нешто ради и плач његов не прелази на другога.

После оваког разговора, учитељ ће подвући сваки озго наведени глагол на ће онда питати ученике, да кажу кога се тиче дотична радња, а пошто деца увиде да се свака од тих радња само подмета тиче, а не прелази на какав други предмет, онда ће им казати: „Глаголи иде, лети, плаче, стоји, спава, седи, живи, трчи, зебе, плива, кашље, болује, не прелазе на други предмет, и зато се зову *непрелазни*.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

Дакле запамтите : „*Непрелазни глаголи зову се они, који показују*

што непрелази на какву другу ствар него се односи на сам подмет.“

После оваке поуке предузме се из читанке предмет, у коме се налазе многи непрелазни глаголи, и такав се предмет употребљује, за граматично разјашњавање са особитим обзиром на познавање непрелазни глаг ла.

За познавање прелазних глагола предузме учитељ оваки разговор. Шта сте ви, децо мало час, читали? (*Читанку*). Шта ће мо писати после подне? (*пропис*). Шта сад учимо? (*Граматику*). Шта ради твој старији брат? (*Учи занат*).

Сваки дечији одговор у подицној реченици напише учитељ на таблу, н. пр. „*Ми смо читали приповедку*“ на онда пита за подмет и прирок, каква је реч прирок? (глагол). Шта показује та реч? (*радњу*). У реченици „*Ми смо читали приповедку*“ радња наша прелази на другу ствар, на приповедку; у реченици : „*Сељак оре њиву*“ радња сељакова прелази на други предмет изван сељака т. ј. на њиву коју он оре. У реченици : „*Учитељ учи децу*“, радња учитељева прелази на други предмет изван њега, т. ј. на децу.

Кад ове и друге сличне реченице учитељ напише на табли и о њима разговор овакав води, подвуче он *глагол* са два потеза, а његов предмет са једним потезом; па онда зада ученицима да погађају сваки по један такав глагол, којег радња прелази на други предмет изван њега или им зада такав глагол да га употребе, и рашире реченицу са предметом. За овако вежбање zgodни су глаголи: копати, окопавати, сејати, жњети, косити, ткати, певати, резати, јести, пити, паћи, ковати. Реченице које се одатле извести могу: н. пр. Сељак сеје жито, виноградар реже лозу, кројач кроји хаљину, зидар зида кућу, девојка пева песму, косилац коси ливаду, жетелац жање пшеницу, итд.

На послетку после дужег оваког вежбања учитељ зада деци да запамте ово :

„*Прелазни глаголи су они који показују радњу, што од подмета прелази на други какав предмет.*“

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Почетак школске године. У учитељској школи Сомборској школека 1891/2. година започета је 2. Септембра. Истога дана почела се школека година и у вишој девојачкој, као и у свима осталим србским основним школама у Сомбору.

Нови професор србскога језика, земљописа и историје г. Димитрије Калкић приспео је у Сомбор 1. Септембра а 5. Септембра свечано је узведен на професорску катедру у присуству свију ученика и ученица. Тога дана су објављена питомцима правила за владање. На Малу Госпојину држано је свечано призивање св. Духа, и по том је следећега дана редовна настава у свима разредима започета.

У учитељску школу Сомборску уписало се ове године :

У први разред 20 мушких 44 женске свега 64; у други разред 24 мушка 41 женских, свега 65; у трећи разред 26 мушких, 24 женске, свега 50. И тако има ове године у сва три разреда ове школе 70 приправника и 109 приправница. Укупни број ученика је 179.

Прошле године било је уписаних 72 мушких и 87 женских; св. 159.

Из овога се види да се број приправника са 2 умалио, а број приправница са 22 умножио. — Преклапе је било у овом заводу 169 питомаца а то је био до сада највећи од постигнутих бројева од како постоји ова школа, па и тај је број надмашио овогодишњи број уписаних ученика са четрнајет.

Просторије школеке једва могу примити оволики број ученика, и крајње је време, да се женска учитељска школа одели од мушке и да се нова здања и дворане школеке за оба завода сазидају.

Изабрани и постављени за учитеље и учитељице. У Сентомашу изабран је за учитеља на новоосновано учитељске место једногласно Озрен Загорница; у Рибици изабран је за учитеља Павао Терзин; у Загребу за учитеља уопостављене нове ербеке вероисповедне и аутономне школе изабран је г. Димитрије Грујић досадашњи учитељ Шиклошки; за учитељице у Земуну изабране су госпођице Смиљка Стојковићева и Вукосава Лубенова; за учитељицу у Мартоному изабрана је госпођица Ана Поповићева. За учитељицу у Перлезу постављена је Даница Дамјанка-Путникова, а за учитељицу у Баваништу постављена је Анђелија Стојковићева. — За учитеља у Срб. Итебеју изабран је свршени приправник Светозар Шајбер. За учитеља у Нађфалви изабран је Јулије Сиџиос, а за учитељицу у Србекој Неузини Јелисавета Кнежевићева.

УПРАЖЊЕНА УЧИТЕЉСКА МЕСТА.

— Тражи се учитељ у Шиклошу. Плата је 400 ф. 21 ф. награде за повторну наставу, стан с малом баштицом за зелен и 3 хвата дрва. Изабран учитељ прве године служи као привремени. Рок до 1. Октобра по нашем.

— У Ади тражи се учитељица, на новоосновано учитељско место. Плата је 500 ф. и нетогодишња повишица од 50 ф. у четири пута. Сто форинти у име станарине, односно стан у нарави. У име огрева 30 ф. — Ово се све у месечним оброцима унапред прима из благајне политичне општине. Рок до 1. Октобра о. г.

— Отворен је стечај на место забавиље и њене помоћнице на ербском забавишту у В. Бечкереку. Плата забавиље је 360 ф. стан, 1 и пол хв. дрва у име огрева. Плата је помоћнице (дадиље) 60 ф. и стан. Забавиља и помоћница морају бити ербкиње православне вере, а забавиља мора знати још и мађарски. Она мора бити оспособљена ербека учитељица, и за годину дана има положити испит за забавиљу у Будапешти. Првенство имају молитељке, које се Задрузи Српкиња у Бечкереку лично до 1. Октобра пријаве.

— Тражи се учитељ у Црној Вари. Плата 300 ф. стан, башта и зимски огрев. Рок 29. Септембер. Молбенице неоспособљених за учитељство лица пеће се у обзир узети. Школа је вероисповедна (последња пошта Турска Кањижа.

— У Канаку тражи се учитељ. Плата 300 ф. 25 кибли жита, 15 кибли кукуруза, 2 хв. дрва, стан с баштом, и башта изван села од 800,] хв. 4 ланца ораће земље.

— У Срб. Ченеју тражи се учитељ. Плата је 330 ф. 3 хв. сламе, 4 ланца ораће земље, $\frac{3}{4}$ ланца ливаде, и 20 ф. за перовођство.

— У Великој Маргити тражи се учитељ. Плата 200 ф. 20 пожунаца жита, 10 пожунаца кукуруза, 2 хв. сламе и 2 хв. дрва, 1 и пол ланац орашнице, стан с баштом. Рок 20. Септ. Молбенице на Вацу Стојића председника у Вел. Маргити.

 Због нагомиланог материјала, овог броја изостају сва *Разна* и *Нове књиге*.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА у Сомбору.